

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Mieczysław
Nazwisko: Pawlikowski
Miejsce urodzenia: Żytomierz
Data urodzenia: 09-01-1920
Imię ojca: Józef
Imię matki: Florianna
Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Akta Wstępnego Agenturalnego Rozpracowania krypt. „Wisła”, prowadzonego w latach 1947-1955 przez Wydział I UBP na m. stołeczne Warszawę/ Wydział II UdsBP m. stołecznego Warszawy, w odniesieniu do Aleksandra Żabczyńskiego – popularnego (szczególnie przed II wojną światową) aktora, uczestnika kampanii wrześniowej i oficera Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, którego, po jego powrocie do Polski w grudniu 1946, podejrzewano o kontakt z wywiadem amerykańskim. Mieczysław Pawlikowski - aktor, pracujący wówczas (podobnie jak Aleksander Żabczyński) w teatrach warszawskich, wymieniany jest w materiałach wśród osób, z którymi A. Żabczyński utrzymywał kontakt. Jednocześnie, z uwagi na to, że M. Pawlikowski w czasie wojny był w Wielkiej Brytanii, służąc jako lotnik RAF (w Polskich Siłach Powietrznych), na jego temat UB również gromadziło dane. Oprócz kwestii dotyczących jego służby wojskowej ustalono m.in., że wróciwszy do kraju mieszkał i pracował w Warszawie, pod koniec 1947 przeniósł się do Kielc i tamtejszego teatru, kierował też sceną radomską, a następnie wrócił do Warszawy. Urząd Bezpieczeństwa analizował także przyczyny jego wyjazdu do Kielc, ponieważ, w jego ocenie, w Warszawie „miał bardzo dobrą gażę”. W okresie pobytu Mieczysława Pawlikowskiego w Kielcach „wywiad” na jego temat przeprowadzał Wydział I tamtejszego WUBP, według którego M. Pawlikowski utrzymywał „ścisły kontakt z pracownikami ambasady angielskiej”, z którymi np. spotkał się „w barze >Fregaty<”, o czym doniósł informator „Styczeń”. Natomiast inf. „Dąb” powiadomił, że „jacyś Anglicy” pojawili się w teatrze i „przez cały czas przebywali wyłącznie w towarzystwie Pawlikowskiego”. Wysłunięto więc „wniosek, że sprawa wgląda na szpiegowską”, choć jednocześnie nie posiadano „żadnych konkretnych materiałów odnośnie wrogiej roboty na terenie kraju”. Do rozpracowania planowano też „wprowadzić” informatora ps. „Pegaz”, którego M. Pawlikowski znał z RAF i miał do niego „duże zaufanie”. Z kolei inf. „Janusz” wspomniął o „ustosunkowaniu się do obecnej rzeczywistości” przez M. Pawlikowskiego, sugerując, że jest ono podobne do nieprzychylnych opinii Żabczyńskiego. Z kolei o kontaktach obu aktorów powiadomił UB informator „Włodzimierz” (m.in. graficzny „Schemat kontaktów do sprawy Wisła”, „Arkusz kronikarski” A. Żabczyńskiego, pismo Naczelnika Wydziału I UBP na m.st. Warszawę do MBP z 15.09.1948, „Wyciąg z doniesienia inf. >Janusz<” z 23.01.1951, „Raporty” z 1952 roku do Naczelnika Wydziału I UBP na m. st. Warszawę, „Charakterystyka figuranta R.O. >Wisła< kpt. Żabczyńskiego Aleksandra” z 21.04 i 23.04.1953, dwie niedatowane „Charakterystyki” sprawy). Dokumenty wskazują ponadto, że Wydział I UBP na m.st. Warszawę prowadził również odrębną sprawę wobec Mieczysława Pawlikowskiego - krypt. „Wisła-2”. Około 1952/1953 roku był on także „w rozpracowaniu” IV Oddziału I Zarządu GZI MON, którego oficer zapoznawał się z materiałami sprawy „Wisła-2”. W tym czasie UB planowało pozyskać od GZI materiały zgromadzone przez ten organ na temat M. Pawlikowskiego, aby po jego zwolnieniu (na własną prośbę) z pracy w Domu Wojska Polskiego i zatrudnieniu w Teatrze Polskim, próbować werbować go „celem rozpracowania figuranta >Wisła<” (m.in. pokwitowanie odbioru sprawy krypt. „Wisła-2” z 05.08.1952, podpisane przez st. oficera Informacji IV Oddziału I Zarządu GZI, notatka służbowa funkcjonariusza Wydziału I UBP na m.st. Warszawę z 07.08.1952). Z treści pisma – zapytania o kontakty A. Żabczyńskiego z M. Pawlikowskim, skierowanego 08.12.1953 przez Zastępcę Szefa I Zarządu GZI MON do Szefa UBP na m.st. Warszawę, wynika, iż kontrwywiad wojskowy nadal rozpracowywał Mieczysława Pawlikowskiego.

Akta o sygn. IPN BU 0423/2541 (1402/IV, 5026/IV t. 1), akta o sygn. IPN BU 0423/2542 (1402/IV, 5026/IV t. 2).

W oparciu o zachowane pomoce ewidencyjne nie odnaleziono dodatkowych informacji na temat sprawy krypt. „Wisła-2”, jaką miał prowadzić UBP na m. stołeczne Warszawę wobec Mieczysława Pawlikowskiego, ani zapisów odnoszących się do jego rozpracowywania przez GZI MON.

Mikrofilm z dokumentów operacyjnych obejmujących lata 1947-1952, zgromadzonych przez Departament I MBP w związku z rozpracowaniem Aleksandra Żabczyńskiego jako oficera PSZ na Zachodzie, który powrócił do Polski i był podejrzewany o kontakty z „obcym wywiadem”. Znajdują się tu również dokumenty odnoszące się do Mieczysława Pawlikowskiego, także aktora i repatrianta, a podczas II wojny światowej lotnika w jednym z polskich dywizjonów RAF. W 1948 roku jednostki UB przeprowadzały na jego temat wywiad (m.in. w związku z kontaktami z A. Żabczyńskim i jego rozpracowaniem), zaś informacje uzyskane przez Wydział I UBP na m. stołeczne Warszawę, w tym otrzymane z WUBP Kielce, przekazywano do Departamentu I MBP (pisma z 15.09 i 29.10.1948). Powiadamiano tam o pracy M. Pawlikowskiego w teatrach warszawskich, gdzie „miał duże uznanie”, jego wyjeździe do Kielc, który wzbudził podejrzenia stołecznego UBP i skutkowało wystąpieniem 09.09.1948 do kieleckiego WUBP o „zajęcie się jego osobą i ustalenie działalności na terenie Kielc”. W wyniku tych działań UB dowiedziało się m.in., że 16.09.1948 M. Pawlikowski „przeniósł się do Radomia, gdzie został zatrudniony w charakterze dyrektora teatru”. Podano też, że spotkał się i rozmawiał z „Sekretarzem Ambasady brytyjskiej”, który „pod koniec rozmowy oświadczył, że będzie częściej do niego przyjeżdżał” oraz wskazano osoby, z którymi M. Pawlikowski utrzymywał kontakt w Radomiu. Z kolei pismem z 22.10.1952 Szef Zarządu I GZI MON zwrócił się do Dyrektora Departamentu I MBP z zapytaniem o M. Pawlikowskiego, będącego „figurantem” GZI, w związku z osobą mającą pracować w ambasadzie amerykańskiej, którą znał „z okresu wspólnego pobytu na zachodzie”. W materiałach znajduje się również „Notatka dot. Pawlikowskiego Mieczysława”, sporządzona 03.11.1952 na podstawie materiałów archiwalnych Departamentu I MBP, w której zawarto podstawowe informacje o jego służbie w lotnictwie podczas wojny, pracy po powrocie do Polski oraz kontaktach z A. Żabczyńskim.

Mikrofilm o sygn. IPN BU 01178/166 (344/2).

Akta Rozpracowania Obiektowego/ Sprawy Obiektowej krypt. „Mewa”, prowadzonej w latach 1949-1955 przez Departament I MBP/KdsBP w odniesieniu do Polaków – byłych żołnierzy RAF (Polskich Sił Powietrznych), którzy po II wojnie światowej powrócili do kraju. Materiały zawierają dokumentację wytworzoną przez MBP/KdsBP oraz przesyłaną tam z poszczególnych województw. Znajduje się tu m.in. egzemplarz relacji byłego żołnierza RAF (PSP), zamieszkałego po wojnie w Łodzi, który złożył w 1950 roku szczegółowe, pisemne omówienie swojego pobytu i szkolenia wojskowego w Wielkiej Brytanii. Wśród spotkanych tam osób wymienił Mieczysława Pawlikowskiego, późniejszego „artystę teatrów warszawskich”, z którym zetknął się w obozie szkoleniowym w Manston. Autor relacji zawarł w niej również dodatkowe informacje o M. Pawlikowskim, jak pochodzenie („inteligencja”) i przekonania polityczne, przynależność do redakcji pisma „Skrzydła”, zakwalifikowanie się do „personelu latającego”. Mieczysława Pawlikowskiego wpisano też do imiennych zestawień Polaków służących w RAF (PSP), którzy wrócili do Polski. Jego dane umieszczono w spisie, przesłanym Naczelnikowi Wydziału II Departamentu I MBP przy piśmie Naczelnika Wydziału I UBP na m. stołeczne Warszawę z 18.07.1951. Figuruje on (pod poz. 12) w części zestawienia pn. „Spis pilotów zdolnych do służby czynnej”. Odnotowano tu, iż Mieczysław Pawlikowski (wówczas trzydziestojednoletni) był pilotem w „138 eskadrze myśliwskiej”, a w chwili opracowania informacji pracował „w Domu Wojska Polskiego w charakterze. artysty” i mieszkał w Warszawie (podano dokładny adres). Dodatkowo przy notce biograficznej odręcznie dopisano: „Pegaz” (zapewne pseudonim agentury, przekazującej lub mogącej udzielić informacji o M. Pawlikowskim). Te same dane zawarto w kolejnym wykazie, opracowanym prawdopodobnie w związku z założeniami dokumentu pn. „Charakterystyka i plan operacyjnych przedsięwzięć dot. b. pilotów R.A.F.-u”, sporządzonego w lipcu 1951 w Wydziale II Departamentu I MBP i zaadresowano do Dyrektora Departamentu I. Mieczysław Pawlikowski figuruje tu (pod poz. 11) w zestawieniu opatrzonym nagłówkiem „Piloci R.A.F.-u (wybitniejsi)”.

Akta o sygn. IPN BU 00231/1, t. 1, 4, 6 (1/IV).

Teczka zagadnieniowa dotycząca wywiadu i kontrwywiadu II RP oraz Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, prowadzona przez Departament I MBP, Departament II KdsBP/ Departament II MSW. W tomie 3 akt, obejmującym dokumentację z lat 1951-1957 (oraz „Postanowienie o zakończeniu /zaniechaniu/ i przekazaniu do archiwum” z 27.04.1959, zatwierdzone 02.05.1959), znajdują się m.in. dokumenty odnoszące się do Polaków służących podczas II wojny światowej w Polskich Siłach Powietrznych (RAF) w Wielkiej Brytanii, w tym także na temat agentury działającej w tym środowisku na terenie poszczególnych województw. Mieczysław Pawlikowski został wpisany do „Listy znajomych” (poz. 31), dołączonej do „Charakterystyki ag. ps. >Guryn< Nr 323” z 16.07.1956, opracowanej w Wydziale II WUdsBP Olsztyn, z którym agent „Guryn” (lub „Guryń”) współpracował. Przy personaliach każdej z osób wymienionych w zestawieniu umieszczono jednozdaniową notkę biograficzną. W odniesieniu do M. Pawlikowskiego podano, że jest aktorem w Warszawie, powrócił z Anglii jako „jeden z pierwszych”, a będąc tam, nie angażował się politycznie.

Akta o sygn. IPN BU 00231/197, t. 3 (1061/IV).

Materiały operacyjne Wydziału I WUBP Łódź/ Wydziału I UBP na miasto Łódź/ Wydziału II WUdsBP Łódź/ Wydziału II KMO miasta Łódź z lat 1949-1963, dotyczące „kadrowej agentury wywiadu angielskiego” na terenie Łodzi. Zebrano tu dokumenty odnoszące się do rozpracowań obiektowych/ teczek zagadnieniowych, prowadzonych wobec określonych struktur i środowisk, mogących stanowić „bazę” wywiadowczą, np. „Brytyjsko-Polski Klub Korespondencyjny”, Rotary Club, Oddział II KG AK, Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, osoby otrzymujące pomoc materialną z Wielkiej Brytanii. Do grup objętych rozpracowaniem należeli też polscy żołnierze w RAF (sprawy krypt. „Mewa”, „Desant”). Mieczysław Pawlikowski wymieniany jest w dokumentach wśród pełniących służbę w Polskich Siłach Powietrznych (RAF). Wspomniął go kilkakrotnie inny żołnierz PSP, który przedłożył w 1950 roku szczegółową relację z pobytu i szkolenia wojskowego w Wielkiej Brytanii, wraz z informacjami na temat struktury opisywanych formacji (rękopis i „odpis” w maszynopisie, bez oznaczenia autora, datowane na 10.03.1950, kolejny egzemplarz maszynopisu - bez daty miesięcznej i rocznej, z danymi składającego relację i odręcznym nagłówkiem „Doniesienie obywatelskie”). Podał on, że M. Pawlikowski, późniejszy „artysta teatrów warszawskich”, przebywał wraz z nim w jednostce szkoleniowej w Manston (prawdopodobnie w pierwszej połowie 1940 roku). Odnotował przy tym, iż Mieczysław Pawlikowski „zaliczał się do inteligencji i nie był przekonany lewicowych”, „uzyskał stopień oficerski i był w personelu latającym” oraz należał też do zespołu redakcyjnego pisma „Skrzydła”. Personalia Mieczysława Pawlikowskiego wpisano także do notatki służbowej z 14.03.1957, opracowanej przez oficera operacyjnego Wydziału II KMO m. Łódź „na podstawie teczek zagadnieniowej dot. b. członków RAF-u z wyszczególnieniem osób przechodzących w tych materiałach” (poz. 52 wykazu).

Akta o sygn. IPN Ld Pf 10/687 (913/X).

Mikrofilm z Teczki personalnej informatora ps. „Śmigło” (nr rej. 180) Wydziału I UBP na m. Łódź/ Wydziału II WUdsBP Łódź, pozyskanego formalnie w 1952 roku do Rozpracowania Obiektowego krypt. „Mewa”, obejmującego „wszystkich fig.[urantów], którzy w czasie okupacji przebywali na terenie Anglii i pełnili służbę w jednostkach lotniczych angielskich R.A.F.”. Znajduje się tu m.in. egzemplarz maszynopisu „Oświadczenia”, złożonego w 1950 roku przez późniejszego informatora „Śmigło”, w którym zawarł on obszerną relację ze swojego pobytu w Wielkiej Brytanii i szkolenia do służby w Polskich Siłach Powietrznych przy RAF, wraz z danymi dotyczącymi struktury tych formacji (brak daty dziennej i miesięcznej sporządzenia dokumentu, treść tożsama z maszynopisem pn. „Doniesienie obywatelskie”, znajdującym się w materiałach operacyjnych zebranych w sprawie „kadrowej agentury wywiadu angielskiego”). Jednym z wymienionych w „Oświadczeniu” żołnierzy PSP, których jego autor spotkał wówczas w Wielkiej Brytanii, jest Mieczysław Pawlikowski. Wśród zmikrofilmowanych dokumentów znalazł się również niedatowany wykaz pn. „Znajomi z terenu Anglii (RAF)”, w którym pod poz. 23 wpisano M. Pawlikowskiego. Przy jego nazwisku umieszczono krótką notkę: „oficer pilot - będąc szeregowcem 1940 r. w Manston, bazie przejściowej, był współredaktorem gazetki obozowej >Skrzydła<. Potem podchorąży, występował w zespole teatralnym Lotnictwa. Obecnie artysta scen warszawskich”.

Mikrofilm o sygn. IPN Ld 0046/41 (26680/1).

Akta Sprawy Operacyjnego Sprawdzenia krypt. „Zagubiony” (nr rej. 2295 – według skorowidza SGO), obejmujące dokumentację Samodzielnej Grupy Operacyjnej MSW (przy Biurze Śledczym MSW; w dokumentach także jako Grupa Operacyjna „Zagubiony”), prowadzącej ustalenia w sprawie uprowadzenia (22.01.1957) i zabójstwa Bohdana Piaseckiego. Tom 2 materiałów archiwalnych zawiera dokumentację z lat 1961-1967. Czynności operacyjno-śledcze odnosiły się do jednego z „figurantów” sprawy, należącego zarazem do kręgu podejrzanych o dokonanie powyższych czynów, jednak w ramach szeroko zakrojonych działań sprawdzano i gromadzono dane nie tylko na jego temat, ale także jego „kontaktów” oraz kolejnych osób, m.in. związanych ze środowiskami artystycznymi Warszawy, których charakterystyki przekazywał sukcesywnie funkcjonariuszom SB (w Krakowie, gdzie wtedy przebywał). W jednej z takich zbiorczych charakterystyk, opatrzonej datą 04.08.1967, znalazła się m.in. notatka dotycząca Mieczysława Pawlikowskiego. Autor informacji podał m.in., że M. Pawlikowski to „aktor dramatyczny, były pilot RAF’u w czasie drugiej wojny światowej, bibliofil i trochę miłośnik kabaretu”. Odnosił też, że współpracował on z „Manekinem” oraz rozgłośnią „Kraj”, „ma wielu przyjaciół na Zachodzie”. Poglądy M. Pawlikowskiego określił jako „umiarkowanie zachowawcze”. Swoją znajomość z nim datował od ok. 1954 roku, ale w chwili sporządzania informacji już jej nie utrzymywał. Zastępca Naczelnika Wydziału Śledczego KW MO Kraków przesłał dokument Zastępcy Dyrektora Biura Śledczego MSW, przy piśmie z 08.08.1967.

Akta o sygn. IPN BU 003090/5, t. 2 (51149/II).